

Muğla'nın eski kervan yolu güzergahı üzerinde, kuzey-güney, doğu-batı akslarının kesiştiği noktada yer alan geleneksel ticaret bölgesi (**Arasta**), tarihi dokusunu sivil mimari özelliklerini yansıtan, fonksiyonlarının geleneksel karakteristiğini korumuş, ticari kullanım yoğunluğuna sahip bir bölgedir. Fakat özellikle 80'li yıllardan itibaren toplum yaşayışının çeşitli nedenlerle değişmesi; farklı fonksiyonel ihtiyaçların ortaya çıkması ve bölgenin eski önemini kaybetmeye yüz tutması nedeniyle geleneksel ve ticari fonksiyonunu kaybetmektedir.

Tarihi Muğla Arastası'na bu özelliklerinin yeniden kazandırılması amacıyla her yıl Muğla Belediyesi'nin talebi ve desteğiyle Muğla'da çalışmalar yapan **Galata Grubu** 2000 yılı yaz çalışması olarak Muğla'da Arasta Bölgesi seçilmiştir.

Projenin birinci etap çalışması olarak Arasta'da Şadırvan merkezli olmak üzere 11 adayı kapsayan bir bölge tespit edilmiş, burası ile ilgili envanter ne rölöve esaslı bir çalışma amaçlanmıştır. Bu amaçla seçilen alan üç bölgeye ayrılmış, her bölgenin ilgili öğrencileri tarafından 1/50 ölçekte plan, cephe (siluet) olarak rölöveleri çıkarılmıştır. Bu projede tespit edilen alan dışında kalan **Saatli Kule** de ele alınarak projeye dahil edilmiştir.

Bu çalışmalar sırasında öğrenci grupları tarafından Arasta esnafı ve çeşitli yerel aktörlerle bire bir söyleşiler yapılmış, geleneksel mimari özellikler üzerine incelemeler yapılarak, detaylar tespit edilmiştir.

Şehir Planlama ve Kentsel Tasarım yüksek lisans öğrencilerinden oluşturulmuş iki kişilik bir grup da Arasta ve çevresini, Muğla ölçeğinden başlayarak şehircilik boyutunda ele almış ve konu ile ilgili analiz çalışmaları yapılmıştır.

20 günlük çalışma sonucunda ikinci etap olarak tespit edilen strateji geliştirme aşamasına gelinmiştir.

Yapılan analiz çalışmaları sonucunu başlıklar halinde özetlememiz gerekirse:

Tarihi Arasta Bölgesi asla tek başına ele alınmamalı, Kentsel Sit Alanı bütünü içinde düşünölmelidir.

Muğla ölçeğinde Kentsel Sit Alanına canlılık kazandırılması gereği ortaya konmuştur. Bu aşamada potansiyellerin iyi, etkin ve halkın katılımını sağlayacak bir şekilde kullanımı gereklidir.

Arasta bölgesinde işlemekte olan ve bir boyutta mevcut dokuya zarar veren ulaşım sisteminin yeniden ve mutlaka ele alınmasının gerekliliği ortaya çıkmıştır.

Arasta bölgesi sadece ticaret potansiyeli olarak görölmemeli, sosyal alanlarla da desteklenmelidir.

FONKSİYONLAR

Arasta'nın mevcut kullanım şeklinin yaklaşık yarı yarıya etkin olduğu görölmüş bazı dükkanların, Akyol civarındaki büyük dükkanların deposu olarak kullanılıyor olmasının bölgedeki ticaret potansiyelini düşürdüğu saptanmıştır.

Bu durumda bölge ticaret potansiyeli ve nüfus yoğunluğunu arttırmak için zorunlu kullanımlar ön şart konularak işlevlendirilmesi gerekmektedir. Bu anlamda getirilebilecek bir öneri belediyeye ait dükkanların restorasyonu yapıldıktan sonra belirlenecek fonksiyonlarla (kuyumcu, el sanatları atölyesi ve satışı v.s.) birlikte kiraya verilmesi olabilecektir.

Arastadaki dükkanların kullanım çeşitliliğinin fazlalığı hemen dikkati çekmiş ve bölgeye mevcut dokuyu veren özelliğın bu çeşitlilik olduğu saptanmıştır. Fakat sokaklar üzerindeki aşırı çeşitliliğın karmaşaya yol açabileceği düşünölererek, bu çeşitliliğın sokak üzerinde azaltılıp, sokak bazında bölgelemeler yapılarak devam ettirilebileceği düşünölmüştür. Örneğın tüm teneke, bakır, demir, kalay işlerini yapan dükkanların Arasta'nın kuzeyine çekilerek Bakırcılar Sokağı'nın kuzeyine alınması, böylece Arasta'nın merkezinde oluşabilecek gürültü yoğunluğunun da engellenmesi önerilmektedir.

Mevcut kullanımdaki dükkanların işlevsel olarak bölgeye kendi dokusunu kazandırdığı düşünülecek olursa; mevcut dükkanların işlevleri sabit kalıp, kullanılmayan (depo olarak kullanılan) dükkanların Muğla'ya özgü ürünler satan dükkanlar olarak işlevlendirilmesi de önerilerimiz arasında yer almaktadır. Muğla'ya özgü helva, bal, bestel, cevizli sucuk, zeytin, zeytinyağı, kekik vs. satan dükkanlar, ARASTA'nın geleneksel dokusunu zenginleştirebileceği gibi, halk tarafından kullanım yoğunluğunu arttırabilir. Hatta turistlerin uğrak noktası haline gelmesini bile sağlayabilir. Bu noktada önemli olan konu, ARASTA'nın sadece gelecek turiste bağımlı olarak yaşamayıp, turizm sezonu dışında da canlı kalmasıdır. Tarihi ARASTA'nın sadece ticari anlamda değil, sosyal mekanlarla da canlılığının sağlanması gerekmektedir. Bu düşünce çerçevesinde, bu bölge için içki ruhsatının alınarak uygun bir sokağın nezih eğlence mekanları tarzında düzenlenmesi düşünülebilir. ARASTA'nın geneli için kullanılacak uygun bir üst örtü (sabit olmaması açısından farklı kotlarda bina karakterlerine uygun şekilde tasarlanmış membran örtü olabilir) sayesinde, sokaklarda ferah oturma, yeme, içme mekanları haline gelmeye başlayabilir. Hatta bu yeme, içme, oturma işlevleri için düşünülen mekanlar şadırvan çevresinde toplanarak meydanın ferahlığından, merkezi olmasından yararlanılması da yerinde bir öneri olabilir. Bu anlamda, şadırvanın restore edilerek şadırvan meydanının düzenlenmesi öncelikli olmalıdır. Meydan düzenlenmesinde zemin kaplamasında geleneksel malzeme olan yöresel kayrak taşı kullanılabilir.

Nezih eğlence mekanları dışında, üniversite gençliğine ve Muğla'nın genç nüfusuna yönelik cafe, internet cafe veya otantik kahvelerde şadırvan merkezli konumlandırılarak günün her saatinde genç nüfusu da ARASTA'ya çekmek mümkündür.

ARASTA'da Muğla'nın geleneksel değerlerini yaşatmak adına şenlikler düzenlenebilir. Sene içinde, belki de her mevsimde bir kere iki-üç günlük şenlik düzenlenip tüm ARASTA sokakları sergi mekanı olarak kullanılabilir.

ARASTA bölgesindeki elektrik tellerinin mutlaka yer altına alınması gerekmektedir.

ARASTA bölgesinin halihazırda geceleri çok karanlık olduğu saptanmış olup, geceleri oluşan bu güvensiz ve ürkütücü ortamın gece aydınlatması yapılarak giderilebileceği düşünülmektedir (şadırvan, çınar ağaçları, özgün dükkanlar).

Zahire Pazarı yanındaki geleneksel mimari detayları halen üzerinde barındıran (tezgah, kepenk, saçak ilişkileri) örnek dükkanlar restore edilip, bu detaylar ARASTA'daki dükkanlara da uygulanmalıdır.

ULAŞIM

ARASTA ve ARASTA çevresindeki mevcut ulaşım sisteminin ARASTA'ya zarar verdiği saptanmıştır. Bazı sokakların tamamen otopark amaçlı kullanılması, şadırvan meydanına araç park edilmesi ile meydanın etkileyiciliğinin azaldığı tespit edilmiştir. Bu duruma ilişkin önerimiz; araç trafiğinin, günün belirli saatlerinde servis amacı dışında ARASTA bölgesi dışına alınması, ARASTA bölgesinin tamamen yaya trafiğine açılmasıdır. ARASTA'a diğer bölgelerden ulaşımın şehir içinde toplu taşıma araçlarıyla sağlanması öngörülebilmekte, böylece mevcut taşıt trafiği de hafifleyerek trafiğin konut dokusuna girme gereği azalabilmektedir.

Tarihi ARASTA'nın 1960 yangınından önceki dokusu araştırılarak, yanmış olan tüm ikinci katların restitüsyonunun mümkün olabileceği saptanmıştır. Kargir malzemeyle yapılmış zemin katlarının üzerine yangından da önce olduğu gibi, ahşap-bağdadi sistem ikinci katlar yapılabilir. Böylece dükkanların az gelen taban metrekareleri iki katına çıkarılarak, dükkanların kullanımındaki fonksiyonellik arttırılabilir. Bu amaca istinaden jeolojik zemin etütleri incelendikten sonra uygun yerlere bodrum kat müsaadesi verilebilir.

[TKB Bilgi-Belge Merkezi](#)